بیروباوەڕی کانی فەقێکی گومڕا ٦٢٠٠– شەماڵ بارەوانی

(٦٢)

فەقێکی شەشەوو

لە حوجرە و قوتابخانەی محەمەدیەی، فەقێیەک لەگەڵمان بوو، زۆر هاوڕێی بووین.
فەقێیەک، سەرتا هەمووان وەک پێوولێیەک و مرۆڤکی ڕەحانی و زۆر خواناس لەی حاڵی ببووین، بەڵام دواتر دەرکەوت هەموومان فریومان خواردووە و وا نیین. هەموو شتەکمان بە ئاشکرابوو و لە کۆتاییەکیدا ماسکی ساختەی ڕووی ئەو فەقێیە کەوت.
ئەو فەقێیەکی زۆر دووڕوو بوو، هەرسەعاتە و خەی بە ڕەنگێک دەگۆڕی، هەر کاتێک و بە شێوازێک دەردەکەوت و بە زمانێک دەدوا!
دەمێک پەسنی بزووتنەوەی ئیسلامی دەدا، دەمێکی دیکە سەردانی کەمپی ئیسلامی دەکرد و دەیگوت عەلی باپیر عەبقەرییە. دەمێکیش دەبوو بە سۆفی و مامۆستا مەلاعەبدولجەباری زەرگەزەوی دەبردە کشکەڵانی ئاسمان.
ڕۆژی دواتر دەیگوت، سۆفیزم خورافیە و مەدحی ئەنسارولئیسلام و مەلاکرێکاری دەکرد. ئەو پێشووتر لە زەرگەزەوی و ناو سۆفییەکان فەقێیاتی کردبوو.
بە خوا و بە مژوویش بڵێم، کە لە وانەکانی فەقێیاتی، فەقێیەکی زیرەکیش بوو.
بەتایبەتی لە نەحو و سەرف و زمانی عەرەبی. بە حوکمی ئەوەی لە شوێنێکی نزیک موووسڵ هاتبوو.
جا ئەو فەقێیە، بابەتی ئەو گۆڕینەی فیکر و ڕوو و هەر ڕۆژەی مەدحکردنی ئاڵاستەیەک، تەبعەن لای مەلاکان وای نەدەگوت، تەنها لای من ئەوەی دەدرکاند.
لای مەلاکان خەی وەکو یەکگرتوویەکی تەمام عەیار و زۆر دڵسۆز پیشان دەدا.
لە نواندن و نمایشدا فەقێیەکی تا بڵێیت زۆرزان و زیرەک بوو.
ئەو دەبوا ئەکتەر و شانەکار بوایە، نەک فەقێ. هاهاها.
زمانێکی عەیب نەبەت، زۆر لووس و عەجیبی پێوە بوو.
بە قسەشیرینەکانی سەرنجی هەموانی بەخەی ڕادەکێشا.
زۆر مەکربازیش بوو. لە کاتی قسەکردن، کچانە ئەین و نازی دەکرد.

جا بۆ بۆنەوە، لێدوانگای ئۆو نمایش و زمانلووسییەوە، توانی قەناعەت بە مجوور و مەلاکان بێنێت، بۆوی لێناو مزگەوت و لە دەرەوی حوجرە و دوور لە تەکیەاوی فەقێکانی تر، ژوورێکی تایبەت و تەنهای وە بدەن. دوای خوێندنی وانەکان و نانخواردن، بەخێی لەو ژوورە دەمایەوە و دەخەوت.
ئۆو مەلایانەی کە وانەیان بە ئێمە دەگوتەوە، هەموویان بە ئاراستەی حیزب و ئایدیۆلۆژیا یەکگرتووبوون.
تەنها دانەیەکیان نەبەت، کەنەموجاهید و کەنەبزووتنەوەی ئیسلامی بوو، مەلا(ع. مەمک).
ئۆو مەلا کەنەبزوتنەوەیە، حافیزولقورئانیش بوو. وانەی فیقهی ئیسلامی(فتح القریب)ی بە ئێمە دەگوتەوە.
ئەلحەق، زەرزەر کەیفی بەمن و هەروەها ئۆو فەقێیە زمانلووسە دەهات.
لای ئۆو فەقێیە زمانلووسە گوتبووی: من هی ئۆوە نیم، لەرە و لە کونجی ئۆو مزگەوتە دانیشم. خەزگە جیهاد هەبوایە و بشداریم تێدا کردبا، بەڵام ئاخ، چی لە هەڵکشانی تەمەن و زرووف بکەم.
فەقێیەکە خەی ئۆوی بەمن باسکرد.
ئۆو مەلایە لە فیکردا زەر توندبوو. ڕۆژێک نازانم چۆن بوو لە کاتی وانەگوتنەوە، بابەتی دروستبوونی مرۆڤ هاتە ناو بابەتەکە و مەلا دابەزیە سەر(PKK) و گوتی: مارکسی و بەباوەڕن، لەکاتی دەستپێکی پەخشی کەناڵەکەیان، مەبەستی(میدیاTv)بوو، هەموو بیانییەک، فیکری داروین و تیۆری پەرەسەندن پەخش دەکەن. ئۆوان بیروباوەڕ چەپ و هەزێکی مولحیدن. مەلا سەبارەت بە (پارتی کرێکارانی کوردستان)وای گوت.
ڕۆژێک گوتم: مامۆستا وێنەچرکاندن و وێنەکێشی حەڵاڵە؟
گوتی نەخێر، حەرامە و شەرعەن دروست نییە.
من خەشم ئۆوکات فەقێیەکی زەر توندڕەبووم و لەناخەوە بیروباوەڕی جیهادیم هەبوو!
دواتر قسەی ئۆو مەلایە(وێنەکێشان و وێنەچرکاندن)ـــەکەم بە مامۆستاکانمان(مەلا یەکگرتووەکان)گوت. مەلاکان زەر بۆوە تووڕە و قسەس بوون و گوتیان ئۆو پیاوە، کەنەبزووتنەوەیە و زەر توندە، گوێی بە نەگرن، ئۆوە ئەقڵ و مەشکی فەقێکانمان لە دەشوێنێت. ساڵی دواتر ئۆو مەلایە لە وانەگوتنەوە نەما. ئۆوی ڕاستی بێت، نازانم هەکارەکەی چی بوو، بەڵام پەدەچێت هەر بۆو بۆنەیەوە لابرابێت.

خەلیفە ئەبوالعباسی صەفاح و کارەکانی.. ئامادەکردن: فارس عارف و سەفیر زرار

ناساندنی ئەبوو عەباس عەبدوللای کوڕی محمدی کوڕی عەلی عەباس ئەبوو عەباس نازناوەکەیەتی لەساڵی ١٠٥ک/٧٢٣ز لەحەمیمە لەدایک بووە لەخاکی الشراە لەبەلقا لەشامدا ،لەوێش پەروەردە بوە ئەژی هەینی ١٢مانگی ئەبیع. لەساڵی١٣٢ک مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی ٧٤٩زاینی بەیعەتیان پێداوە و خەلافەتی پێاسپێردرا لەکووفە ئەوێش دەکرێت. لەیەکچونەک هەیە لەنێوان ناوی ئەبوو عەباسی خوێن ئەژ وناوی ئەبوو جەفەری مەنسوورەی بەیە مەژوو نوسان نازناوی عەبدوللای (الاصفر) یان بە خەلیفەی خوێنئەژ دانا واتا بچوک چونکە تەمەنی لەمەنسوورەی برای بچوکتر بوو وەکوو نەریتەکی پێیەو کراو لەلاین خەلیفەکانەوە لەکاتی هەلبژاردنیاندا ئەبوو عەباس لەمزگەوتی کوفە وتارێکی خوێندەوە تیادا ئامانجی هەلگیرساندی شەشی عەباسی ێوون کردەوە ناتەواو و کەموو کوڕی ئەمەویەکانی دەرخست بەزەوتکەرانی خەلافەتی وەسف کردن پەیمانیشی بەکووفیەکان دا کەوا پالپشتی شەرشکێیان کرد موچەکانیان زیاد بکات. وەبیری خستنەوە کە ئەو (خوێنئەژوو شەش گەل)
ئەبوو لعباسی خەلیفە لەکووفە نیشتجێبوو. واش دیارە ئەو بەی دەرکەوت کە کوفە بارووخکی دەگمەنو جیاوازی هەیە ئەویش بەهەی پشتگیری نەکردنی زەربەی دانیشتوانکەی لەشەشی عەباسی جا لەشوێنکەوتوانی ئیمام علی بوون بەیە خەلیفە بە شوێنکی نزیکتر باریکرد ناسراو بوو بە (هاشیمیەی الکووفە) بەلام زەری نەخایند لەوێش باری کرد. بە النبا کە دەکەوێتە. ئەژهەلاتی کووفە. لەسەر ێووباری فووات لەساڵی(١٣٤ک /٧٥١زاینی) لەتەنیشتی دا شارکی بەخزی درووست کرد ناسراوبوو بە هاشیمیەی النبار کەوا تێیدا نیشتە جە بوو تامردن لەساڵی(١٣٦ک/٧٥٤زاینی).

ئەبوو لعباس زەربەی ماوەی خەلافەتی بەجێگیر کردنی دەسەلاتی بەسەر بردە ئەوەبووە ەوبەووی ئەو سەرکردە عەبباسانە بوویەوە کەوا پشتیوانی ئومەویەکانیان دەکرد پاشان هەندە لەو سەرکردانەی لەناو

برد کەوا پالپشتیان کرد بۆ گەیشتن بەدەسەلات پاش ئەوەی کە نیازیان هەبوو جیا ببنەوە. وەکو (ئەبو سەلەمە لخەللا) ئەبوو عەباس کەسکی دەست بلاوبوو ، بەرز، ژیر، زۆر شەرمن، ڕەوشت جوان، ئەو بەخشندەترین کەس بوو، هەرگیز بەلێنی نەدەاوە دوای بخات ،وەلەکوکەی هەلنەساوە تا تەواو نەبێت وەلەسەر ئەنگوسیلەکەی نەخشاندوویەتی (اللە پقە عبداللە وبەیومن) واتا خوا جێی متمانەی عەبدوللایەو باوەیشی پێی هەیە دڵگەرمەوە کەوا وتویەتی « نزمترین خەلکوو ەسواترینیان ئەوکەسەیە ەزیل بەدەست پارەز بزانە وەنەرمووەنیانی بەسەر شەی بزانە » وەهەروەها وتویەتی « ئەگەر نەرموو نیانی خراپە بە ئەوا داوای لێبوردن موعجیزەیە خەڵاگری ئاکارێکی جوانە تەنها ئەوکاتە نەبێ کە دین سووک دەبێت و سولتان لاواز دەبێت ، پێلە نەکردن ستایشکراوە تەنها لەکاتی دەرفەت دان نەبێت » ئەبوو لعباس زۆر حەزی لەدەمە تەقە پیاوان و دانیشتنی زانایان بوو ، هانی ئەدەب و گەرانی داوە ، خەلاتی شاعیر و گەرانیبێژانی کردووە.

ڕەوشتی ناوخە لەسەردەمی ئەبولعباسدا

ئەبولعباس کاتێک بەیعەتی پێ درا بە خەلافەت دەسەلاتئ هەر هەندەی سەربازکانی بوو جا سوپاکەی خەی ئامادە دەکرد بۆ پێلامارداندانی ئومەویەکان هەشتا کارو باری بەدەست بانگخوازان بوو بەیە ئەرکی زۆر گران بوو چونکە لەسەری پێویست بوو دەسەلاتی عەباسیەکان جێگیر بکات بەیە وای بینی پشت بە مام و برازاکانی ببەستە یان بەشداریان پێ بکات تاوەکو بامگخوازان دەسەلات قەرخ نەکەن ئەوەبوو (سولەیمانی کوری علی مامی) کردە بەوالی بەسرە وە (ئیسماعیلی کوری علی)مامی لەسەر (کور ،ئەهواز)مامی (داودی کوری عەلی)لەسەر ئیجاز یەمەن) وە مامی(عبدوڵای کوری علی)کرد بەسەرپەرشتی جەنگ دژی مەروانی دووهەم وە ئەبو جەعفەری برایی بە شەرکانی (یەزیدی کوری هوبەیرە)وادیارە جەرە بەزاریێک دتوسی بووە لەلای هەندی لەو سەرکردانەی کەوا لە شەرشی لەسەر شانیان هەستا کەسانی دی بەهەمی هەول تەکەشانیان بە بچە بەیە خەلیفە دلنیایی دانە ئەوە بوو نوسراوێکی بە حەسەنی کوری فوحتوبە نارد کاتێک ئەبو جەعفەری برای کردە هاوەلی گوتی:دلنیابە سەرباز سەبازی خەتن وە سەرکردەش سەرکردەی خەتن بەلام حەزم دەکرد براکەم ئامادەبێت سەرپەرشتی کارەکە بکات.

ڕەوشی دەرەکی لەسەردەمی ئەبو لعەباس

بەرەی خەرهەاتولاتی دوو ەوبار دوچاری مەترسیەکی گەورە بوو ەلایەن چینیەکانەوە. چونکە ئەمانە شەقی بارودەخی موسوەمانان و ئەو

بەشایی‌ی کە ڕوخانی دەوڵەتی ڕۆژئاوای تورکەکان هێنایە کایەوە، بەهۆزانی بە فراوانکردنی دەسەڵاتکەیان لە وڵاتی دوو ڕووبارلەساڵی132ک /750ز سوپای چینی شاری سەیاب داگیرد و وێرانیان کرد . لەساڵی دواتر مەمەانی نێوان (ئێخشید و فرغان) و پاشای شاش یان بەهۆ زانی و هێرشیان کردە سەر شاری شاش و گەماریان دا و پاشاکەیان بەزەر هاتە ژێردەسەلاتیان سەرکردەی موسوڵمانان (زیادی کوڕی ساڵح) کە تازە شۆڕشی (شاریکی کوڕی شێخ مەهری)کپ کردبوو ڕۆ (بوخارا) توانی سوپای چینی بشکێنێ ڕۆسەر ڕووباری ۱۳۳ (گراز) لەمانگی زلحجەخاییدی کوڕی ئیبراهیم کە ئەبوو موسلیم وەک فەرمان ڕەوایەک ڕۆسەر(بڕخ) دایمەزرادن

بەرەی بەزەنتی

دەوڵەتی بەزەنتی سودی لەو پشێویە وەرگرت کە باڵی کێشابوو بەسەر دەوڵەتی ئیسلامی جا ئیمپراتۆر (قسطنطین) ی پێنجەم سەرکەوتوو بوو ڕۆفراوانکردنی سنورەکەی بەرەو خەرهەڵات. هێرشی کردە سەر(شام و جزیرە) شارو قەڵاکانی داگیرکرد لەساڵی 133کەچی پاشای ناوبراو هێرشی کردە سەر ناوچەکانی ئەرمینیا و قەڵای (پیود و سیبوێیس- واتا ئەرزەڕۆم) ی داگیرکرد سوپاس عەباسی بەسەرکردایەتی(موخەڵەدی کوڕی موقاتە) نەیتوانی بەرگەی هێرشکە بگرێت پاشان قەڵای (کماخ) ی لەسەر ڕووباری فوڕات داگیر کرد و هێرشی کردە سەر جزیرە قەڵاکانی حدث و ملطیە داگیرکرد و قەڵای (سمیساطی) وێرانکرد.

هەڵوێستی موسوڵمانان

هۆکاری هێرشی موسوڵمانان ڕۆم ڕووداوانڵەسەرەتا هۆکاری موسوڵمانان سنوردار بوو . بەڵام بەرەبەرە بەهێز دەبوو بزوتنەوەیک سەری هەڵدا بە بەرپەچ دانەوەی هێرشکانی بەزەنتیەکان لە ساڵی 134دوو هێزی نارد بۆ سەر ناوچەی ملطیەکەمیان بەسەرکردایەتی (مامی ساڵح و عیسای کوڕی علی) توانیان پەرژینی شارەکە وێران بکەن دووەمیان بەسەرکردایەتی محمدی کوڕی نەسە کە توانی بچێتە ناو قەڵای طوانە هێروەها ڕۆکەتای ئەم ساڵە بەسەرکردایەتی (عبداللە ی کوڕی حبیبی فهری) ڕەوانەی(صقلیە و سەردیانیا)کرد لەساڵی (136)ئەرکی ئامادەکردنی هێمەتێک بۆ ئاسیای بچوک (عەبدللەی کوڕی علی) سپارد کە مامی بوو وە فەرمان ڕەوای شام بوو.

وەزارەت لە سەردەمی ئەبو لعەباسدا

وەزارەت لە سەردەمی ئەبو لعەباسدا پێستی وەزیر راستەوخۆ لەپاش سەرکەوتنی سوپای حەباسی بەسەر سوپای ئەمەویدا پێش بەیعەتدان بە ئەبو حەباسی خونەڕۆ بە خەلافەت داهێندرا ئەم پێستش سیستمێکی

دەرینی فارسیەکاتەک خەلیفە حەباس سیستەمی وەزارەت پەسەند کرد بۆپشکۆتنی دەولەت پارەی سەند لەدابەشکردنی دەسەلات ئەمەش بۆهاندانی فارسکان کاریگەری خەراسانیەکان هاتە ئەنجام ئەوبو (ئەبوسەلەمە لخەللا کرد بۆ وەزیر ئال خەلیفە ئەبو لحباس لاری نەبوو بەلام لە سەردەمی ئەبو سەلەمە دەسەلاتی وەزیر دیاری نەکرابوو هەرچەند ناوی وەزیری لێندرابوو بەلام دەسەلاتی نەبوو لە دیوانەکان بەنمونە لە دیوانی دارایی یان دیوانی سەربازی هتد وەک باس کراوە وەزیر حەزی لێبوو پەستی هەموو ئیداری بگرێتەودەست هەموو کاروباری دەولەت جێبەجێ بکات بەلام دەسەلاتی خەلیفە رەگر بوو.

سەرهەلدانی سیستەمەکە

سەرهەلدانی سیستەمەکەئەوجا ئەم سیستەمە گەشەی کردو لەسەردەمی حەباسی یەکەم جەگر بوو وە دەسەلاتی وەزیر دیاری کرا ئەوە بوو وەزارەت کەمالی ئیش و کاری دیاریکراو وە یاساو رەسایی بۆ وەزیر دانا گرینگترینیان سەرپەرشتی کردنی دیوانی دارایی و دیوانی خەرجکردن سەرپەرشتی کردنی باج وەرگرتن کەکردنەوەی هەموو دەسەلاتی مەدەنی و سەربازی دران بەوەزیر جگە لەو ئەرکیە گشتیانەی خەلیفە بۆ وەزیری دەدا وەزیر جە خەلیفە دگرێتەوە لەحوکمرانی واتا دەستە راستی خەلیفە

وەزارەت لە سەردەمی حەباسی دوو جەربوون

1. وەزارەتی جێبەجیکردن: بۆ جێبەجیکردنی فەرمانەکانی خەلیفە داندرابوو وەزیر بۆی. نەبوو هەر لەخۆیەوە رەفتار بکات لەم حالەتەدا وەک ئەلقەی گەیاندن وابوو لە نەوان ئیمام و گەل

2. وەزارەتی دەسەلات پێدان : بۆ تەواوەتی وەزیر بۆ هەبوو دەست لە کارو باری دەولەت وەربەدات ئەمەش پاش ئەوەی خەلیفە دەسەلاتی دەداتئ لەگەل ئەوشدا خەلیفە مافی ئەوەی هەیە لە لابردنی و دانانی جێنشینەتی بۆ ئەکەسانەی کە وەزیر پەست پێ داون و کاتەک دەسەلاتی خەلیفەی حەباسی لاواز بوو وەزیر پلەوپایەی بەرزبویەوە.

پۆست کۆلۆنیلیزم و فیلمی ١٤ تەمـــوز وەک نمـــوونە.. ڕەوا محەمەد

تیۆری پۆست کۆلۆنیالیزم لە بارودۆخێک دەکۆشێتەوە کە لە هەناوی داگیرکاریەوە سەری هەڵداوە، بە واتایەکی تر ئەو بارودۆخ و هەل و مەرجەی لە ئەنجامی پرۆسەی داگیرکاریەوە و کارلێکی نێوان داگیرکەر و داگیرکراو و ئاڵوگۆڕی کلتور و بە گژداچوونەوەی گواتاری داگیرکەر و ...هتد دروست دەبێت، پێی دەگوترێت پۆست کۆلۆنیالیزم، واتە تیۆری پۆست کۆلۆنیالیزم لەو بارودۆخ و حاڵەتانە دەکۆڵێتەوە.

بەگومان پۆست کۆلۆنیالیزم وەکو هەر تیۆرێکی تر چوارچێوە و سنوری خۆی هەیە، بەو پێیەی ئەوا بابەتانەی کە پێشتر باسمان کرد، کە پۆست کۆلۆنیالیزم لە پرۆسەی داگیرکاری و ئاڵوگۆڕی کلتوری دەتەکایەوە، پۆست کۆلۆنیالیزم باس لەو بارودۆخە دەکات کە دوای داگیرکاری دروست دەبێت، کە داگیرکەر چۆن بەردەوامی بە داگیرکردنەکەی دەدات، چۆن بیری تاکەکانی داگیرکراو داگیردەکات، چۆن بیریان کۆنتڕۆڵ دەکات و گوتاری خۆی لە مەشکیاندا ئۆپەسپێنێ.

لە سەرەتادا ئەم ئەدەبیاتە ئەدەبیاتی ئینگلیزی زمانی پێگوتراوە، کە وەکو دیاردەیەکی نوێ لە ئەدەبیاتی جیهاندا لە ساڵی (١٩٦٠) دا سەری هەڵداوە، ئەوەش لە کاتێکدا بووە کە نەتەوە داگیرکراوەکان دەستیان کردوە بە نووسینی ئەدەبیاتی خۆیان و زۆر بەشی بە زمانی ئینگلیزی بووە ئەو بارهەمانەش کە لە لایەن خەڵکی نەتەوە داگیرکراوەکانەوە نووسراونەتەوە، لە ئەدەبیاتی ئینگلیزی لە ڕووی بەهاو گرنگیەوە کەمتر نەبووە، بۆیە ناونراوە ئەدەبیاتی ئینگلیزی زمان ، واتا لە سەردەمی دوای جەنگ زاراوەی (ئەدەبیاتی ئینگلیزی زمان) جێگەی (ئەدەبیاتی ئینگلیزی)و(ئەدەبیاتی ئەمریکایی) گرتەوە. ئەوان دەیانویست بە پێشنیاز کردنی زاراوەی (ئەدەبیاتی ئینگلیزی زمان) پێکهاتەی فرە کولتوری و فرە نەتەوەیی ئەو ئەدەبیاتانەی ئەمڕۆ بە زمانی ئینگلیزی دەنوسرێن پیشان بدەن، دواتر ناوەکەی گۆڕا بۆ (ئەدەبیاتی وەاتە هاوبەرژەوەندی خوازەکان) ئەم ناونانەش ناوڵنانێکی سیاسیە، بۆ ئەدەبیاتی ئەو وەاتانە بەکار دەهات کە کەوتبونە چوار چێوەی ئیمپراتۆریەتی بەریتانیای پێشوو، لە کۆتایدا ئەم زاراوەیەش گۆڕاو بوو بە (ئەدەبیاتی پۆست

کۆمۆنیالیزم) وە بە باوەڕی هەندێك لە بیرمەندان پێست کۆمۆنیالیزم هەمان ئیدیۆلۆژیاتی وڵاتە هاوبیرژوەندی خوازەکانی تۆنیا لە ڕووی ڕواڵەتەوە پێست کۆمۆنیالیزم زاراوەیەکی نوێیە.
لە ناوەڕاستی سەدەی بیستەم و دوای کۆتایی هاتنی جەنگی دووەمی جیهانی زۆربەی ئە وڵاتانەی داگیرکراوی وڵاتی بریتانیا بوون ، دژی داگیرکاریەکە جەنگان و سەربەخۆیان بەدەست هێنا، لەو کاتەدا ئیدیۆلۆژیاتی پێست کۆمۆنیالیزم لە پێکهاتەی ئەو وڵاتە داگیرکراوانەی لە داگیرکاری بریتانیا ڕزگاریان ببوو هاتکایەوە، چونکە ئەوان بەدوای جۆرێك لە سیستەمی داگیرکاری لە کولتوور و مێژووی ئیدیۆلۆژیات و لە هەمووی گرنگتر ناسنامەی خۆیان کەوتبوون، کەواتە دەتوانین بڵێین ڕەگ و ڕیشەی ئیدیۆلۆژیاتی پێست کۆمۆنیالیزم بە شکستهێنانی ئایدیۆلۆژیای ڕۆژئاوا لە جەنگی دووەمی جیهانی دەگەڕێتەوە، لەبەر ئەوەی لە دوای جەنگەکە خەڵکەکە بە تایبەتی گەنجەکان و خەڵکی کەمینە لەو هەلومەرج و بارودۆخەی کە تێیدا دۆزیان ماندوببوون خوازیاری چاکسازی و گۆڕانکاری بنەڕەتی بوون، ئەوان داواکاریەکانی خۆیان لە چوارچێوەی ئیدیۆلۆژیای دەخستە ڕوو، لە دوای جەنگی دووەمی جیهانی حکومەتە داگیرکەرەکان هێزوشانوە و لەوکاتەدا بوو کە تیۆری پێست کۆمۆنیالیزم لە بواری لێکۆڵینەوە کلتووری و ئیدیۆلۆژیاکاندا جێگایەکی تایبەتی بە خۆی تەرخان کرد.

هەر ئیدیۆلۆژیاتێك بابەتی تایبەت بەخۆی هەیە، بابەتی سەرەکی ئیدیۆلۆژیاتی پێست کۆمۆنیالیزمیش خۆڕیکبوونە بە دەرهاویشتە و لێکۆتەکانی پێسەی داگیرکاری، بە واتایەکی دیکە ئەو ئیدیۆلۆژیاتە لە بابەتی سەرەکی خۆیدا هەوڵدەدات ئەو دەرهاویشتە و ئاسەوارانە تاوتوێ و ڕەتبکاتەوە کە جیهانی دابەشی سەر ڕەگەزەکان و ڕەڕئاوا کردووە و هەروەها بووەتە هۆی دروست بوونی دوانە لێکدژەکانی وەك پێراوێز و سەنتەر یان ئەوروپاسەنتەری و سەنتەریەتی ئەوروپا بە ڕەسمی دەناسێنێت، چونکە نوسەرانی ئەم ئیدیۆلۆژیاتە لەو باوەڕەدان کە ئەم دابەشکاریەیە بە واتا و بە بڕیار و نادادپەروەرانەیە و شوێنەکی تری لە داگیرکاری، لە ئەنجامدا گرژی دەخاتە نێوان ڕەڕئاوا و هەگەزەکان و ڕەڕئاواوە، ئەم نووسەرانە لە ڕەگەزی بەرهەمکانیانەوە داوای مافی خۆیان دەکەن و لە هەمان کاتدا ڕەگەزپەرستی لە وڵاتە داگیرکەرەکان دەخەنە ژێر پرسیارەوە، کە یەکێکە لە پرسە هەرەگرنگەکان لە بواری ئیدیۆلۆژیاتی پێست کۆمۆنیالیزمدا، بە جۆرێك کە ئەم (ئیدیۆلۆژیاتە خاوەن دیدێکی ڕەخنەگرانەیە بە ئەو دۆقانەی کە ڕەگەزپەرستانە و بە ئاراستە کردنی داگیرکاری نووسراونەتەوە) و هەوڵی سڕینەوەی دەدات.

ئاگر وەاتە داگیرکەرەکان بە درێژایی مێژووی داگیرکارییان لە هەوڵی بەرهەمهێنانی گوتارێك دابوبن سەبارەت بە داگیرکراو، ئەوا ئامانجی سەرەکی ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم هەوڵدانە بۆ تێگەیشتن لە چۆنیەتی بەرهەمهێنانی ئەم گوتارە و هەڵتکردنەوەی، بە واتایەکی دیکە، ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم لێکۆڵینەوەی دید و بۆچوونەکانی هێژاوایە، کە چۆن سەیری ئەو میللەتانە دەکات و چۆن بیردۆزامی بۆ سەیرکردنە دەدات و بە جیهانی دەکات، تاکو درێژە بە داگیرکارییەکەی خۆی بدات، لە سیستەمی نوێی جیهاندا میللەتە هێزگاربووەکان لە داگیرکاری تا ئێستاش بەجۆرێك لە جۆرەکان داگیر کراون، چونکە (ناسنامە، ماف، مال و دارایی)کراوەتە ئامانج ، تا ئێستاش بیر و پۆیقی هێژاوا باو و باڵا دەستە، بە ئەم مەبەستەش نوسەرانی پۆست کۆلۆنیالیزم لەو باوەڕدان کە دەکرێت بەرهەمە کلاسیکیەکان جارێکی دیکە تاوتوێ بکرێنەوە و پەراوێز خراوەکان بکرێنەوە سەنتەر و جارێکی دیکە پێگەی خۆیان لە مێژووی جیهاندا بدەست بهێنەوە، بەرهەستی ئەو شارستانیەتە ببنەوە کە هێژاوایەکان پێناسەیان کردووە، ئەو نووسەرانە باوەڕیان وایە بۆ گەیشتن بەم ئامانجە دەبێت سەرەتا هێژەماتییەکان باوەڕ بە خۆیان بکەن و متمانەیان بەخۆیان هەبێت و پشت بە کەلتووری هێسانی خۆیان ببەستن و واز لە لاسایکردنەوەی کولتووری هێژاوا بهێنن، ئامانجێکی تری ئەم ئەدەبیاتە بریتیە لەوەی کە نووسەرانی ئەم ئەدەبیاتە ناسنامەی کولتووری کەمەگا داگیرکراوەکان دەکەنە چەقی نووسینەکانیان و جێخت لە زیندووکردنەوە و پەرەپێدانی ناسنامەی نەتەوەیی دەکەنەوە، ئەمەش واتا ئەو نووسەرانە کار لەسەر زیندووکردنەوەی کولتوری هێسانی وەاتەکەی خۆیان دەکەنەوە.

لە درێژە و زیاتر هووکردنەوەی پۆست کۆلۆنیالیزم فیلمێکم وەکو نموونە وەرگرتووە، لە تێیدا هێهێندی پۆست کۆلۆنیالیزم دەردەکەوێ، فیلمی (١٤ی تەموز) کە دەرهێنەرەکەی (هاشم ئایدەمیر)ە، کاتی فیلمەکە (٢:٢٦)ە، لە ساڵی (٢٠١٧) بەرهەم هاتووە نمرە (هێتینگ)ی (٤.٤) وەرگرتووە، زمانی فیلمەکە لە تورکی و کوردی پێکهاتووە.

چیرۆکی ئەم فیلمە لە هووداو و بەسەرهاتێکی هاستەقینە وەرگیراوە، فیلمەکە باس لە زیندانی دیاربەکر دەکات لە ساڵی ١٩٨٠ بە دواوە، کە چەند چالاکخواز و شۆشگێر دەستگیر کراون لەلایەن سوپای تورکیاوە، ئەم چیرۆکە باس لە کەمەکۆ کەسانێک دەکات کە تا دوا ساتی گیان بەخشینیان ئاشقی ژیانکردن بوون.

ئەم فیلمە بیری کۆلۆنیالیزمی تورکیا بەرامبەر بە کورد دەخاتەوو، بیری ئەم فیلمە بە ئەو سەردەمانە دەگەڕێتەوە کە دەوڵەتی عوسمانی کوردستانی داگیرکردووە، پاشان دەسەاتەکەی نەماوە و دەیەوێت بەو

شۆڕشی بەردەوامی بۆ داگیرکارییەکەی بدات، ئەم فیلمە باس لە کوردانی باکور دەکات، لە چەن تووشی ستەم و نەهەشتنی شوناسی بوونەتەوە لەلایەن تورکیاوە.
ئەگەر سەرنج لە هۆوداوەکانی ناو فیلمەکە بدەین بۆ دەستنیشانکردنی خاڵەکانی پشت کۆمۆنیالیزم، لە زەربەی هۆوداوەکانی ناو فیلمەکە بۆ نەهێنی زمانی کوردی بۆکاردەهێنرێت، چونکە بۆکارهێنانی زمانی کوردی قەدەغەیە، بۆگومان کۆلتوور بۆ گرینگترین و دەوڵەمەندترین سەرچاوەی نەتەوە و شوناس دادەنرێت، زمانیش بەشێکە لە کۆلتوور، زمانی کوردی لەلایەن تورکیا بە ناشارستانی دواکەوتویی و بە نرخ دانراوە و قەدەغەی کردووە، بە نموونە لەو دیمەنەی کە کەس و کاری زیندانیان سەردانی زیندانیەکان دەکەن، دایکی زیندانیەک بە کوردی قسەدەکات، لەو کاتەدا سەربازێکی تورک هاواری بەسەردا دەکات و دەستەقسەکردن بە کوردی قەدەغەیە و بە پرچ لە دوای خۆی هایدەکێشێتە دەرەوە، قەدەغەکردنی زمانیش لە پێناو بنەبڕکردنی زمانی کوردی بووە و بە ئاوەی نەوەکانی داهاتوو فێری زمانەکە نەبن و بنەبڕ بێت.

زیندانەکەدا ئۆشکەنجەی نامرۆڤانەی زیندانیەکان دەدرا، ئۆشکەنجەکان لەدانی نامرۆڤانە و سوکایەتی کردن بە کەسایەتی و شوناس بوو، بە لەدان و ئۆشکنجەدان کوردەکان ناچاردەکران کە بڵێن تورکم و سرودی تورکی بڵێن.
ژن و خزمەکانی چالاکخوازانیشیان ئۆشکەنجە دەدا و لێیان دەدان و دەستدرێژیان دەکردنە سەر و شکەی ئافرەتکانیان دەشکاند، بە نموونە پرچیان دەبڕین و پیسایییان دەکردە ناو خواردنەکانیانەوە.
یەکێکی تر لە کارە کۆمۆنیالیزمەکانی تورکیا ئاوەبوو کە زیندانیەکان لە کاتی دادگایی کردنیاندا مۆتی بەرگریکردن لە خۆیان پێنەدەدرا و نەیاندەهشت قسە لەگەڵ پارێزەردا بکەن، مۆتی سکاڵاکردنیان لە زیندان و سەرکی زیندانەکە نەدەدا و دۆیان وت ئەرە دادگایە و پێوەندی بە زیندانەوە نیە، لە کاتێکدا لە جانامەی مافی مرۆڤدا هاتووە کە هەموو تاوانبارێک مافی بەرگری کردن لە خۆی و ئۆشکەنجە نەدانی نامرۆڤانەی هەیە، جگە لەوەش هەندێک زیندانیان تووشی دانپێنانی زۆرە ملێ کرد، کارێک کە نەیانکردووە بە زەبری ئۆشکەنجەدان ناچاریان دەکردن کە بیکەنە ئەستۆی خۆیان و لە دادگا لە دژی شۆشگەڕان قسەیان پێبکەن.
سەربازانی تورک فێڵ و تەڵەی جەراوجەریان بەکاردەهێنا بۆ ئاوەی بیری ئازادی لەلای کوردەکان دروست نەبێ و بیری کۆمۆنیالیزمەکەی خۆیان بەردەوامی هەبێ، بە نموونە کاتێک زیندانیەکان بۆیاری

مانگرتنیان دا، بۆ فێر و تەکنیکی ئەیانویست مانگرتنەکە پوچەڵ کەنەوە، چونکە ئەگەر کەسێک بۆ مانگرتنەکە گیانی سپاردبا، ئەوە پاڵەوان دروست دەبوو، (مازۆم دەغان) کە کەسایەتیکی ناو فیلمەکە بوو، خۆ سوتاندنی ئەو لە شەوی نەورۆزدا لە زیندانەکەدا ئەستاش لە دڵی کوردانی باکور سیمبولی ئازادی و کوردایەتیە، سەربازانی تورکیا ڕێگریان لەو بوونە پاڵەوانە دەکرد بۆ فێر و تەکنیکی.
تورکەکان بۆ وردی بۆ دوای تاوانی کوردکانیدا نەدەچوون، لە زیندانی دیاربەکردا تایبەتبوو بۆ ئەو کەسانەی لە دژی دەوڵەتی تورکی دەوەستانەوە و ئەیانویست شۆڕش بکەن بوون، بەڵام ئەوان بۆ هەنجەت بوون بۆرامبەر بە کوردەکان و تەنیا زانیبایە کە کەسێک کوردە بیانوونیان بۆ گرتنی دەدەزیەوە، بۆ نموونە لە فیلمەکەدا پیاوەکی بەساڵاچوویان دەستگیرکردووە بۆ بیانووی ئەوەی پەکەکەکان بۆ ناو زۆیەکەی ئەودا ڕەیشتوون، کە پیاوەکە بۆ هەی ئەشکنجەی زۆرەوە تووشی نەخۆشی دەروونی بوو و سەرەنجام گیانی دا.
سەربازانی تورکیا سیاسەتی (پەرتکە–زاڤە) یان لە دژی زیندانیەکان بەکاردەهێنا، ئەم سیاسەتە وادەکات کە نەتەویەک تووشی دامانی کەلتوور و زمانی بێت، وەاتانی داگیرکەر بەکاریدەهێنن لە پێناو درێژەدان بە داگیرکاریەکەیان، یەکێک لە میکانیزمەکانی ئەو سیاسەتە دانانی سیخور لە ناو تاکەکانی داگیرکراوەکان، بە ئەوەی ئاگاداری پەیوەندی نێوان تاکەکان بن و دووبارەکی و لێکترازان لە ناویان دروست بکەن، سەربازە تورکەکان سیخوریان لە ناو زیندانیەکان دادنا و بە ئەوەی ئاگاداریان بن و ڕێگری بکەن لە پەیوەندی نێوانیان، بۆ نموونە لە نێوان قاوشی ژنان و پیاوان سیخوریان دادنا و ڕێگریان دەکرد لە پەیوەندی نێوانیان و هەوالی دریان پەڕادەگەیاندن بە ئەوەی لێکترازان دروست ببێت لە نێوانیاندا.
لەم فیلمدا هەوڵدراوە ڕووە ناشرین و قێزەونەکەی داگیرکاری و نژاد پەرستی بخرێتەڕوو و باس لە سیاستە کۆنیالیزمەکەی تورکیا کراوە بۆرامبەر بە کوردان و خەبات و تەکۆشانی کوردانیشی خستەتەڕوو.
شایانی باسە من لەو وتارەمدا ویستووەم بابەتیانە پەست کۆنیالیزم ڕوون بکەمەوە و پڕاکتیزەی بکەم لەسەر فیلمی (١٤ی تەموز) بگومان پەست کۆنیالیزم بابەتکی فراوانە و ناکرێت بە وتارێک تەواوی بابەتکە باسی لەوە بکرێ، بەڵام من هەوڵمداوە بابەتە گرینگ و دیارکانی کۆنیالیزم باس بکەم و لە فیلمەکدا پڕاکتیزەی بکەم، لە فیلمەکشدا تەنیا سەرنجم لەسەر ئەو ڕووداوانە داناوە کە پەست کۆنیالیزم تێیاندا دەرکەوتووە و بابەتکەم

پاراستووە لە بابەتی دڕاوەی پەست کۆنیالیزم.

ئەم بابەتە لە ژێر سەرپەرشتی مامۆستا چاوگۆ نیعمەت ئامادەکراوە
زانکۆی سەران

-_____

سەرچاوەکان:

١- ڕەنگدانەوەی پەست کۆنیالیزم لە ڕۆمانەکانی فەرهاد پیربالدا، کوردستان عبدالوهاب نادر، نامەی دکتۆرا، ٢٠٢٢.
٢- پەیوەندی نێوان شوناس و خەباتی نەتەوەیی لە باکووری کوردستان: فیلمی زەر وەک نموونە، ئاریان سەلیم خدر، تۆژینەوەی بەکالۆریۆس، ٢٠٢١.
٣- کوردستان کۆنیەکی نەودەوەتی، ئیسماعیل بەشکچی،وەرگێڕان: حەمە ڕەشید، سلێمانی، ٢٠٠٢.
٤- فیلمی (١٤ی تەموز)، دەرهێنەر: هاشم ئایدەمیر، ٢٠١٧.

فرمێسکی فریشتەیەک.. شیعر/ کاوە عوسمان

تۆ لە سەرابا تێپەڕیو،،

منیش پریاسکەیەک..

لە ئێستەرە فرمێسک..و..

زەنگۆکە خوێنی ئەو وشە شیعرانەی..

بەنی جێستەی کوژراوی ..

گوڵە سەوسەنی غوربەتی لێدە،،

ئەکەمە ملوانکەی خەمت،،

گوڵت لێدەنگمە،،

تۆ ئەی فریشتە،،

لەم وەبونە تاریکەی..

دنیایەک لە ئازار و برین،،

ئەی فریشتەی کەچی خەم،،

تۆ گوڵت لە هەنسکی..

شەو نشەو ماندوکانی سەرمیت،،

ئەم هەگایە..

چی دژوارە، چی جەنگەیە،

مانەوش ، لە ژێر..

تێرزە لەمی تەنیایی،،

توانەوەیە ، پەرتبوونە،،

چی ئەستەمە هەبژاردن

لە نەوان گیای شینی ..

هەپروسکاوی یادەوەری و..

تیغی خەنجەری غوربەت،،

چی تەمتومانەکە..

شاری کاتژمێرە شکاوکانی نەهات،،

لەم وشکە تەمەنی زە بە هاتنت،،

چی بارانەکی شینت بە بهەنم،،

تا گوڵە لەو خونەویکانی..

لەوت بپوشکە،،

چی هوبارەکت ،،

لە تەمی بەسەرچوی ئابردودا،،

سەر لەنوە،،

بە زیندوکەموە،،

تا زەمینی وشکبوی...

دەت ئاوترین بە،

هەر کات لە ژێر کۆی وشە شیعری..

سەرما بوردەی ڕۆگە بەردەکانا،،

کە دەنگت نەدەهات،،

بە هەورم ئەوت،،

تکە جامی دە ..

لە بارانی خوێن،،

ببروسکەنە قەڵای جەستەی قەقنەز،،

لە نەو گەکانە سیحری وەبوون،،

سەرکەشیەیم ئەی فریشتەی وون،،

بە هەنانی تیشکی چاوت بوو،،

ماندوویم، بە هەنانی ئاگری..

نەو خەوەتی سەفیەکانی عیشقت بوو،،

تا کەسارانی سەوزی ڕەحت،،

ئە گاتەوە ترپکی ..

زەردەخەنەی زەردەپەڕک،،

من بە خواوەندی فرمێسکەکت بە چەکا دەم،،

ئیتر با شەرابی تەمەنیش هەربژێ،،

کە سەر پەنجەکانم،،

بە نوسینی شیعرت بدرەوشێنەوە،،

ئەبەت لە ڕەحما چی بگوزەرێت،،

گەر تا بەیان..

کچی قازو قوڵنگی ڕەشی بەدبەختی،،

بە گوڵبارانی نەو سیحری نەبونتا دەنگ بداتەوە،،

گەر تەش ڕەژنە نەبێت،،

کەگە ی زەربووی دەک سەوزنەکاتەوە،،

وەک مانگە شەوی ئەفسونبەخشی..

سەرکەناری ئەوسا،،

بە حزورم نەدرەوشێیتەوە،،

ڕەنگە ئیدی منیش بە کوچەکانی..

بیرەوەریتا تەپڕەنەکەم،،

بە تاڤگەی خەرا نەتوەمەوە،،

بە چنگە کازیوەی بریسکاوەی..

سپێدەیەک لە نوورت،،

چیترنە بریسکەمەوە،،

شوێن لای من،،

ئەقیانوسی بریەنی تەیە،،

لە سەر ڕەگای هەر شارێک

لە یادگاریت،،

بە سەرمینەوە ، خەم..

هەزاران جار ووندەکەموە!

وەک مەشخەڵێک،،

وەک دوو هەتاوی چاوت،،

ئەبمە گەکان،،

لە ئاگرو کەپەی خوێنا ،،

ئەگەشەموە،،

هەندەک جاریش،،

دەستم ئەچیتەوە ڕەحی خەم،،

بە پرچی ئەستێرە دەشکاوەکان..

جەستەی دەم،،

هەئکەشمە خاچی داخان،،

سەدان جار لە خاچ ئەدرەم..و..

و بە دیمەنی دەزەخی …

ڕەحمکی ووردو خاشبوو،،

زیندوو ئەبمەوە،،

و هەزاران جار ئەمرمەوە!

با ڕەنگی مەرگ لە سیمام بلکێ،،

چی باکم بە ڕەوە قەڵەڕەشی ..

خەشبەختی درەی سەردەمکە،،

لە مەملەکەتی تەرمی هەزاران دەی لەخاچدراو،،

گەر تە دەنگی منت نەگاتێ،،

ترپەی دەی خونچەکانیش.

لە من بە بڕی بە،،

.....

وەنەکە کارەکی هونەری فەتۆگرافەری ئەمانی

Stefan Keller

بە سوپاسەوە لە پەیجی فەرمی خەی وەرگیراوە

پەست کەنیالیزم لە فیلمی کیسەکان دەفەن.. ەباز مجید

تیەری پەست کەنیالیزم کە لە بارودەخەک دەکەتەوە کە لە هەناوی داگیرکاریدا دەتەکایەوە. هەموو ئەو بارودەخ و هەومەرجانەی کەلە ئەنجامی کارلەکی داگیرکەر و داگیرکراو دەنە کایەوە پەی دەگوترەت پەست کەنیالیزم.
هەروەها ئەوەی لەم بارودەخەش دەکەتەوە پەی دەگەترەت تیەری پەست کەنیالیزم.
پەست کەنیالیزم شەپەیکی دیکەی بیرکردنەوەیە لە پاش کەنیالیزم(داگیرکاری).
کە خەکانەک بینیان داگیرکاری ەژهەاتی فەوتاند و ناتوانن بیربکەنەوە. گروپەک تیەرەکیان دروست کرد کە ئەدەبی نەبوو هەنایانە نەو ئەدەب، ئەوی پەست کەنیالیزم بوو، کە لە داگیرکاری دەکەیتەوە.
پەیان وابوو داگیرکاری کەمەک شواینەوارەکی نەگبەتی دروستی کردووە، پەچەوانەی کەنیالیزمە، کە دەیانەوە دووبارە وەنەیەکی تر بە ەژهەات دروست بکەن. دەیانویست ئەو داگیرکاریە نەهەن و ەژهەات ەزگار بکەن.
لەووی مەژوو و چەوارچەوەی جوگرافی پەست کەنیالیزم ئەوا داگیرکەری پەسەیەکی بەرفراوانە و لەهەمان کاتیشدا چەندین شەوەی ئاوگەی کەلتووری هەیە. بەمەش ئیشکال لە سنوور و چوارچەوەی مەژووی و جوگرافی درودت فەبەت، چونکە لە ووی مەژووییەوە،

مێژوویەکی دوور و درێژی هەیە و لەسەرەتای دەستپێکی داگیرکەریدا کە دەنگیەک هەیە، ئەمەش لە ڕووی مێژوویەوە چەند پرسیارێکی کردووە، لەسەر چ بنەمایەک و پاساوێک مێژووی لێکۆڵینەوەی پێست کۆلۆنیالیزم دیاریبکەین؟ یایە داگیرکەری ئانگۆنورمانەکان لە سەدەکانی ناوەڕاست و لەدوای ئۆیەش داگیرکردنی ئیرلەند لە چوارچێوەی نەریت و ڕەوسمەکانی داگیرکاری جێگەیان دەبێتەوە؟ ئەمە ئێو پرسیارانە و چەندین پرسیاری تری لەم شێوەیە بەردەوام لە چوارچێوەی ئەم تیۆرە دووبارە خراونەتەووو. دواجاریش ئەمە وەک ئیشکالێک لە بەواری مێژوو و جوگرافیای لێکۆڵینەوەی پێست کۆلۆنیالیزمدا ماوەتەوە.

لەڕووی جوگرافیای لێکۆڵینەوەی پێست کۆلۆنیالیزم بیر و بۆچوونی جیاوازی لەسەرە. چونکە زەمینەکانی پەیدابوونی داگیرکاری جیاوازن، هەر ئەمەش جیاوازی بۆچوونی لە نێوان لێکۆڵەران سەبارەت بەم تیۆرەدا هەیە.

لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوە پێست کۆلۆنیالیستکاندا دوو ڕەوانگە هەن: هەندێک لە ڕەخنەگران پێیان وایە، کە دەبێت خورتنیشنگە سپیپێستەکانی وەک کەنەدا و نیوزلەندا و ئوستەالیا لە سنووری پێست کۆلۆنیالیزم هەژمار بکرێن، بە بەڵگەی ئەوەی کە دانیشتوانی ئەم وڵاتانە لەلایەن ئیمپریالیزمەکان پەراوێزخراون و ناچارکراون کە لێکچوونی کەلتووری پەیدا بکەن.

هەندێکیتریشیان پێیان وایە ناکرێت خورتنشینگە سپیپێستەکان لە هەمان گوتار جێ بکەینەوە کە هیندستان و کینیا تێدا جێگیر دەبن، چونکە خاڵی سەرەکی لە لێکۆڵینەوەی پێست کۆلۆنیالیزم بریتییە لە نەژاد، بە نموونە لە داگیرکردنی هیندستاندا بابەتی نەژاد ڕوونە، کە هیبدستان لەلایەن بەریتانیا داگیردەکرێ، پەیوەندی نێوان داگیرکەر و داگیرکراو نەژادە، کە نەژادی هیندە و بەریتانییە، بەڵام سپیپێستەکان نەژادی نییە، چونکە خورتنشینگە سپیپێستەکان هەم دەبنە داگیرکەر هەم دەبنە داگیرکراو، واتە بابەتی نەژادی ڕوون نییە. لەڕووی جوگرافیایەوە گشت جیهان لە باری پێست کەلەنیالیبوون دان سنوری لێکۆڵینەوەی پێست کەلەنیالیستکان گشت جیهانە.

لێکۆڵینەوەی پێست کۆلۆنیالیزم مێژووییەکی دوور و درێژی هەیە، بەو پێیەی پەیوەستە بە بابەتکانی وەک ستەم و زوڵم و داگیرکەر و وەاتی داگیرکرا و ئاوگۆی زمانی و کەلتووریی و ... هتد، ئەم نابەتانەش خودی خۆیان مێژووییەکی دوور و درێژیان هەیە، کە هەندەی مێژوویی مرۆڤایەتی کۆنن، چونکە داگیرکەر لەدوای خۆی ئاوگۆری زمانی و کەلتووری و زوڵم و ستەم و ڕووبەروو بوونەوەی داگیرکرا

دەنێتە کایەوە.

ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزمیش خاوەنی داگیرکاریی دایەوەت ئەو لەدکانەوە و دەرهاوێشتانە تێتبکاتەوە کە تێژەڵات و تێژئاوای لێک جیاکردنەوە کە بووەتەهای دروستبوونی چەق و پەراوێز. نووسەرکانی ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم داوای مافی خەیان دەکەن و تێگەزپەرستی لە وڵاتە داگیرکەرکان دەخەنە ژێر پرسیار. ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم ڕووبەرووی کردار و ئەنجامکانی داگیرکاری دەبێتەوە. هەروەها خاڵکی تری ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم ئەوەی کە (ئەویتر) لە پەراوێز دەگێڕێتە بە خود. سینەماش ئامرازێکی هونەرییە، بە نیشاندانی دیاردە و ڕووداوە مێژوویەکان و کەلتوورەکان. لەمێدا دیاردەیەکی شارستانییە و لە جیهاندا بایەخی زۆری پێدەدرێت. بینەرانی سینەما پەیام و زانیاری و وێنە و جوڵە دەبینن و بەشێوەیەک لە شێوەکان تێی دەگات. خاڵکێکی زۆر لە تێژگاری ئەمێدا سەیری سینەما دەکات، زۆر لە دەرهێنەرانی سینەما ئەو پەیامە و مەبەستانیان لە دونیای سینەمادا دەگەیێنن. دەرهێنەران لە ڕێی سینەماوە بنەماکان و پەیامی پۆست کۆلۆنیالیزم دەگەیێنن، هەروەک فیلمی (کیسێکان دەفەن) هی بەهمەنی قوبادمان بە نموونە هێناوەتەوە، باس لە پۆست کۆلۆنیالیزم دەکات.

ئامانجی ئەدەبیاتی پۆست کۆلۆنیالیزم لێکۆڵینەوەیە لە دید و بۆچوونەکانی تێژئاوایە کە چەن سەیری ئەو وڵاتانە دەکەن و چەن بەردەوامی بەو سەیرکردنە دەدەن و تاکوو درێژە بە داگیرکاری خلی بدات. نووسەرانی پۆست کۆلۆنیالیزم پێیان وایە دەکرێت دووبارە لە بەرهەمە کلاسیکییەکان جارێکی تر تاوتوێ بکرێتەوە و پەراوێزخراوەکان بکرێنەوە بە سەنتەر و جارێکی تر پێگەی خەیان لە جیهاندا بدەستبهێننەوە. هەوەها نووسەرانی ئەم ئەدەبە دەیانەوێ بیر و زێینی خاڵک و بینەران لە داگیرکاری دابماڵن و پەراوێز بکەنە سەنتەر و تێژئاوا لە چەق بخەن. هەروەها تێژەڵاتییەکان متمانەیان بەخۆ هەبێت و واز لە لاساییکردنەوەی کەلتووری تێژەڵات بهێنێت. ئامانجێکی تری نووسەرانی ئەم ئەدەبە ئەوەیە کە کەلتووری نێتێوە داگیرکراوەکان بکەنە چەقی نووسینەکانیان و چێخت لە زیندووکردنەوە و بەرپەدانی ناسنامەی نێتێویی دەکەنەوە.
فیلمی (کیسێکان دەفەن) ئەو فیلمە لە ساڵی ٢٠٠٤
لایەن بەهمەن قوبادیەوە بەرهەمهێنراوە، فیلمێکی زۆر تراژیدیایە و هەست بزوێنە و چەندین خاڵاتی جیهانی بدەستهێناوە. باس لە داگیرکاری و لێکۆتکانی دەکات. فیلمی کیسێکان دەفەن باس لە

ژیان دەکات لە سەردەمی جەنگ و ژیانی منداڵان لەسەر سنورەکان، چیرۆکی فیلمەکە کاتی هێرشی ئەمریکایە بۆ عێراق و دەربارەی سێ منداڵی پەنابەرە، کە لەسەر سنووری عێراق-تورکیا، چاوەڕێی ڕوخانی سەدام حسێن دەکەن. کە لەسەر سنوورەکە خەریکی کەرکردنەوەی مینن بۆ نەدەسیهێنانی بژێوی ژیان و پارە و بەم جۆرە ژیانیان دەخنە مەترسییەوە. لەم فیلمەدا منداڵێک دەبینیت کە پێی دەبێن کاک سەتەلایت پاڵەوانی سەرەکی فیلمەکەیە.

١_ دووبارە وەناکردنەوەی ڕەڕەهەات

دیمەنێک لەم فیلمەدا ئەوەبوو کە ئەمریکییەکان نووسراوێکی ئاگەدارکردنەوەیان دایە خەڵک، کە ئایندەیەکی زۆر باشیان لە پێش و باشترین دەستان ئەمەیین، ئەمە بەهەشت بۆ ئەوەمان هێناوە. لەڕەدا بەمان دەردەکەوێت کە دەیانەوێت لەو زوڵم و ستەمە و ناخۆشییە تەدانە دەربهێنرێن، دووبارە ژیانێکی نوێ و ئاسودەیان بۆ دەستەبەر بکەن. ئەو وێنە کۆنەی بۆ ڕەڕەهەات دروستکرابوو، هەیبوشێننەوە و ئەوانیش مافی ژیانکردنیان هەیە و شار ڕزگار کرا. خەڵک لە گوندەوە ڕەیانکردەوە شار، لە شار نیشتەجێبوون و شار قەرەباڵغ بوونەوە.

٢_ بەهای پەراوێز کەمتر نییە لە چەق

کە ئەوەوپا(ڕەژئاوا) سەنتەر بوو، ڕەڕەهەاتیش پەراوێز بوو، ڕەڕەهەات بۆ ناڕەشنبیر و دواکەوتوویان دادنا و داگیرکراو بوون، بەمەش ببوون بۆ کەلەبەر و ژیان دەخستە مەترسییەوە لەپەناو پەیدا دەکردنی پارە، نموونە لەم فیلمەدا منداڵان خەریکی کەرکردنەوەی مین بوون، تا پارە پەدا بکەن، ئەم کارەش زیر مەترسیدا بوو، بەڵام دواتر کە شار ئازادکرا خەڵک گەڕایەوە شار و لەوە کاری کرد تا پارە پەیدا بکات. بەمەش پەراوێز بەو جۆرە نەما کە پێشتر هەبوو، پێشتر بەهای پەراوێز کەمتر بوو لە بەهای چەق و بە دواکەوتوویان دادنا. چەق بەبە پەراوێز نابێت بە چەق و پەراوێزیش بەبە چاق نابێت بە پەراوێز، واتە تەواوکەری یەکترن و بەهای هیچیان لە ئەویتر کەمتر نییە، ئەمەش پێست کۆڵنیالیزم وا ئەکات، یەکێک لە پەیامەکانی ئەم فیلمەش ئەم خاڵە گرینگەی پێست کۆڵنتالیزمە.

٣_ پێست کۆڵنیالیزم باس لە جەنگ و داگیرکاری دەکات.

ئەم فیلمەش باس لە داگیرکاری و جەنگ دەکات، ئەمەش وایکردووە خەڵکی ئەم ناوچانە ببنە کەلبەر و لەناو ژیانێکی ناخۆشدا بژین و منداڵان بەشێوەی منداڵان نەتوانن بژین. بە نموونە شەڕی سوونی و سووپای ئەمریکی، کە لەم فیکمەدا هەبوو.

٤_ لایەنی خوێندن و تێشنبیری پشتگوێ خراپوو.

لەم فیلمەدا لایەنی خوێندن بە تەواوی بشتگوێ خرابوو و منداڵان لەبەی ئەوەی لەبەر خوێندن بن، خەریکی کەکردنەوەی مین بوون.

٥_ دوو ڕەگی بوونی ناسنامە

لەم فیلمەدا ئەمریکییەکان نووسراوێکی ئاگەدارکردنەوەیان دایە خەڵک، کە ئایندەیەکی زەر باشیان لە پێشە و باشترین دەستان ئەمەیین، ئەمە بەهەشت بە ئەوەمان هێناوە. و پاسەپەرتی ئەمریکایان بەسەردا بڕاو کردووە.
لەڕەدا دووڕەگی بوونی ناسنامە دروست دەبێت، خەڵک کە ناسنامەی عەراقی هەیانە، وەرگرتنی پاسەپەرتی ئەمریکاش وادەکات دوو ناسنامەیان هەیبێت.

٦_ ڕەنگدانەوەی ئەوەوپا سەنتەری لەم فیلمەدا
لەم فیلمەدا وای لە منداڵان کردبوو مین کەبکەنەوە لەسەر سنووری تورکیا و عەراق.

٧_ لاساییکردنەوە
لەم فیلمەدا کورد وەک داگیرکەرا لاسایی ئەوەوپایان کردەوە، ئەویش لە بەکارهێنانی چەک و سیلاح لەگەڵ ستەلایت، ئەمەش وایکردبوو بیر و هزری کورد داگیر بکەن.

٨_ ڕەنگدانەوەی ئەویتر لەم فیلمەدا

لەم فیلمەدا منداڵەکان کرابوون بە ئەویتر، مینیان کەدەکردەوە، ئەمەش مەترسی لەسەر ژیانیان دروست دەکرد و پێیاندا دەتەقیەوە و کەم ئەندام دەبوون.

٩_ ڕەنگدانەوەی ژێر دەست لەم فیلمەدا

لەم فیلمەدا کورد ژێر دەستەیە و خاوەن دەوڵەتێکی سەربەخۆ نییە، کوردستان ژێر دەستەی عێراق و لایەن تورکیا و ئێران و ئەوەوپاوە بڕدەوام هەوەی داگیرکردنیان داوە و کورد بووەتە کەبەر.

-————————

سەرچاوەکان:

١_ کوردستان عبولوهاب نادر، ٢٠٢٢، ڕەنگدانەوەی پەست کڵتوورنیالیزم لە ڕۆمانەکانی فەرهاد پیربااڵدا، تەزی دکتۆرا، زانکۆی سەڵاحەددین، فاکەڵتی ئاداب، بەشی زمانی کوردی.
٢_ ئاریان سەلیم خدر، (٢٠٢١)ز، پەیوەندی نێوان شوناس و خەباتی نەتەوەیی لە باکوری کوردستان : فیلمی زێدە بە نموونە، زانکۆی سەڵاحەددین، فاکەڵتی ئاداب، بەشی کۆمەڵناسی.
٣_
https://ckb.m.wikipedia.org/wiki/%DA%A9%DB%8C%D8%B3%DB%95%DA%B5%DB%95%DA%A9%D8%A7%D9%86%DB%8C%D8%B4_%D8%AF%DB%95%D9%81%DA%95%D9%86%
کیسەکان دەفەن
٤_ سوود وەرگرتن لە وانەکانی د. سیروان زەند، لە بابەتی ڕۆخنەی تیۆری، زانکۆی سەڵاحەددین – بەشی زمانی کوردی، ٢٠٢٢_ ٢٠٢٣.

کۆی زمانی کوردی.. عەبدولڕەحمان فەرهادی

زمان هەکارێکە بۆ گوزارشت لە هەست و نەست و بیرکردنەوە و گوتاردان و گفتولفت، هەکارێکی گرنگیشە بۆ بەدەست هێنانی زانین(مەعریفە)، هەروەها ئامرازێکە بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ لە هەردوو بواری کۆمەڵایەتی و کولتووریدا ڕۆڵی کاریگەری هەیە، ئەم دوو ئاستەش لە یەکتر جیاوازن، ئاستی کۆمەڵایەتیی زمان لەنێو میللەتانی دواکەوتوو و زمانە لاواز و کەم خزمەتکراوەکاندا، زۆر بەرزترە لە ئاستی کولتووری و ڕۆشنبیری، بەڵام ئەم دوو ئاستە لە زمانە پێشکەوتووەکاندا تا ڕادەیەك لە یەکتر نزیکن، ئەم دوو ئاستە بەگەن بۆ ناسنامەی هەر میللەتێك کە هەر دەستە و گرۆپەك پێی دەناسرێنەوە. ژمارەیەکی دیاریکراوی زمان کە لە بنەچەیەکی هاوبەشەوە هاتوون، دەبنە بنەمای زمانی خێزانێکی زمان لە چەندین

میللەتدا، وەك خەزانی زمانە هیندوئەوروپییەكان كە لە هەموو خەزانی زمانەكان بەربڵاوترە و زمانەكانی ئینگلیزی و هیندی و فارسی و كوردی و زۆری دیكەیشی تێدایە. زمان و بیركردنەوە وەك دوو ڕووی قاقەزێكن، هەرگیز لە یەكتر جیا ناكرێنەوە، چونكە لە زماندا هەمووكات بیركردنەوە ئامادەیە. وەك گوتراوە زمان بوونەوەرێكی زیندووە، هەر بوونەوەرێكیش بێ خۆشگوزەرانیی، پێویستیی بە ژیان و خزمەت و تەندروستی هەیە، بەگومان زمانە دەوڵەمەندەكان لەنێو كۆمەڵگادا، بوونەوەری زیندوو و بزاز و چالاكن، ئاسی گرنگ و كاریگەریان لە خزمەتی مرۆڤایەتیدا هەیە.
زمانی ئینگلیزی كە بەهێزترین و پێشكەوتووترین زمانی دونیایە، لە سەرەتادا بریتی بوو لە زمانی هێزە دواكەوتووەكانی چاخی ئاسنین لە دانیمارك و ئەو ناوچانە، كە تەنیا قسەی پێ دەكرا و شێوەی نووسینی نەبوو، بەڵام دواتر بەشێوەیەك خزمەت كرا، وەك ئێستا دەیبینین ساڵانە سەدان وشەی تازە دێنە ناو فەرهەنگە ستانداردەكەی ئەكسفێردەوە. بەتەنیا داهێنەرێكی گەورەی وەك شەكسپیر، حەفت سەد وشەی بێ ئەم زمانە داهێناوە. بە درێژایی مێژوو ژمارەیەكی زۆر لە زمانان بە تێپەبوونی ئاژگار بەهۆی كاریگەریی مرۆڤ و ڕووداوەكانەوە، لەناوچوون و نەماون. لە دنیادا نزیكەی شەش تا حەفت هەزار زمان هەن كە زۆریان زمانی ناوچەیەكی بچووكن و ژمارەیەكی كەم لە مرۆڤ قسەی پێ دەكەن، مەترسیی لەناوچوونیان لەسەرە، ئەگەر ئەمەی كوردیش خەمخۆر و دڵسۆزی زمانەكەمان نەبین، زمانەكەمان تا دێ لاواز دەبێت و ئاوامان بەسەر دێ. زۆر زمان هەن بەهۆی خزمەتكردنیانەوە، بەهێز و پێشكەوتوون و مەترسییان لەسەر نییە. بە ڕووبەڕوو بوونەوەی ئەم هێست و مەترسییەی زیاتر لاوازبوونی زمانەكەمان لە دواژدا، پێویستە ئەمە لە نووسەر و بنووس و ئاژنامەنووس و پڕۆردەكاران، هێروەها داوودزگاكان، لێخەمدا بین و زۆر بە بایەخەوە بوانینە ئەم كێشەیە، هەروەها ئەمە خەمی گەورەی حكوومەت بێت و كار بكات بێ دامەزراندنی چەندین لیژنەی تایبەت بێ ئاكخستنی كاروبارەكان. پێشنیاز دەكەم (كۆی زمانی كوردی) یان (ئەكادیمیای زمانی كوردی) دابمەزرێت، ئەركی سەرەكیی ئەم دەزگایە بریتی بێت لە بایەخدان بە زمانی كوردیی پڕۆگرامەكانی خوێندن لە قوتابخانە و زانكۆكان و كەناڵە جۆراوجۆرەكانی میدیا (كە وێرانن!)، بەگومان ئەم جۆرە دەزگایانە لە زۆربەی وڵاتاندا هەن، بە نموونە: (كۆی زمانی عارەبی) لە میسر و ئوردن و سووریا و لیبیا و تونانێت لێ سوودانیش هەن، خەمی گەورەیان ڕووبەڕوو بوونەوەی مەترسییەكانی سەر زمانەكەیانە و توانیویانە كاری گەورەش بكەن. لێرەدا بێ مافی ئاوای خۆم دەزانم،

پشنیازی ئەوەش بکەم کە (ئەکادیمیای کوردی) بگۆڕێت بۆ (کۆڕی زمانی کوردی) یان (ئەکادیمیای زمانی کوردی) بۆ شێوەیەک بێت، کارکانیان تەنیا پابەست بێت بۆ زمانەکەمان، بەمە ئەرکەکەیان زۆر لەوەی ئێستا پیرۆز و گەورەتر دەبێت و با پەیەوو و پڕۆگرامەکەشیان تایبەت بکرێت بە زمانی کوردی لە پەروەردە و خوێندنی باڵا و میدیاکان و لێکۆڵینەوە لە زمان و زاراوشتی تری تایبەت بە زمانەکەمان. پێموایە درەنگیشە بۆ ئەوەی خەمان لەو پاشاگەردانییانە دەرباز بکەین.

ئێوارانێ ٣٣.. سەردار جاف

ئێوارانێ
بوخچەیەکی بچوک
ناسەری لێم دیوە دەریاوە هەڵژا
لەو دیو ژوانەوە
زەردەپەڕە لە چاوەنوارییە
کەسەرباری دەبارێ
فوارەیەکە خوێنی پژا
چل خەم چل خەیاڵ چلیش واسواسێ ”

- “ سێ چل چۆن دەرکەم بۆ یەک هەناسێ
نیگای چاوکانی مینا گزنگی بۆیان روون روون
شەو بەدارییەکی بکەتا
لەو دیو باخچەی ماڵانەوە
چارکەیەک گەلاوێریوکانی شەبەی
بە سەر شاباڵی بازەوە
لە تروسکەی بزێکدا نوقم بووێ
شەقام و سەرێ رێ شەرابی ژوانی درەنگانێ دەنوسن و نەش دەکەن
دیقەتدانەکان لە جاران نەدەچوو
لە بن کەپری دارستانەکێ گەرانی ماچ دەچڵا
تیر و دەکێ لە قریوێن
لە سەراغی کولیتەیەکی جریکەبازی

ئەم ماڵ و ئەو ماڵ کرا
سەراپا ئاپۆڵایەکی دەکەزین و دەئاژنرێنە خوێنکان
شەکەتی لە قووڵایی خوێنی بەداریدا نغرۆ ببوو
میلی کاتژمێرەکە بە تیژیوی بە زیپکانی لوول دابوو
خانمە شەهلایەکە
بە سەر باڵی مەسیحەوە رووی ئاسمان سەرو ژێر ببوو
هەنجەکان بەدەم فوارەی بیرکردنەوە قوپی دەدا
دەرگاکانی ماڵان چرای تەنهاییان لە خۆ شەتەک دابوو
زەردەپەڕە لە ماڵئاوایی نزیک دەبوو
تەنهاییش وەکی سارد و سێی داڵانکی گرتبوو
ئەم ئێوارە
من و ئەو پەکەوە پەنجەکانی یەکمان دەژمارد
کزە سەرمایەکیش باوەشێنی بەدەرتانی دەکردین
ئەو هەر دەیگوت من بەکەسم
منیش دەمگوت:
خەشم دەوێیت خەشوێسترین کەسم

* بەیتێکی فەلکلۆری کوردیە

١٢ / ٥ / ٢٠٢٣

لە سەفەراین.. شیعر: نزار قبانی.. وەرگێڕانی: پشکۆ ناکام

لە سەفەراین ، لە ناو پاپۆڕێی غەما
سەرکردەکەمان بە کرێ گیراو
ڕێش سپیەکەمان چەتە
هاووڵاتی بە ووڵاتین
لەسەر نەخشەی زەمانا
وەک چۆلەکە ئاوئەرین
ئەمە قەحبەی سەردەمین

هەر حوکمدارێ ئەمانفرەشە
و
بەهاکەی وەرئەگرێ
ئەمە کۆنیزەی کەشکەکین
لە ژوورەکەوە بۆ ژوورەک
لە باوەشکەوە بۆ باوەشەک
لە دەوەمانکەوە بۆ دەوەمانەک
دەستاودەستمان پێ ئەکرێ
لە "بت"کەوە بۆ "بت"ەک
لە باشوورەوە بۆ باکوور
لە ڕۆژهەڵاتەوە بۆ ڕۆژئاوا
بۆ دوای خۆمکەکا ئەگەڕێین
...قبوڵمان بکا
بۆ پەردەیەک ئەگەڕێین
...دامانپەشە
بۆ ماڵەکی نیشتەجێ بوون ئەگەڕێین
منداڵەکان لە دەورمانا
قەمور و بۆ ساڵا چوون
لە فەرهەنگێ کۆنەکانا
بۆ دوای دڕێکی گەورەیا ئەگەڕێین
پێ ی ئەووترێ "نیشتمان"
ناوەکانمان دوورە لەناو
ئەوانەی نەوت ئەخۆنەوە نامانناسن
ئەوانەی فرۆسک و نەهامەتی ئەخۆنەوە نامانناسن
زیندانی ئەو "دەقە"ین
حوکمڕانەکان ئەینووسنەوە
لە ماڵەوە بۆ دەرەوە
زیندانی "غەم"ین
لە ناو ڕەحمی دایکمانا
چاودێری ئەکرێین
سەرمان بەاوە
نانمان بە ترس و فرۆسک تێ کراوە
پەنا بردن بۆ هەر کەسێ : قەدەغەیە
لە خوا پاڕانەوە : قەدەغەیە
داد بە پێغەمبەر بڕین
بلیتێکی یەک سەرە وەرئەگرین
گەر بۆ نووسینەوەی دوا قسیدێ

یان دوا وەسیەتی پێش لە سەدارێیان
داوای قەرەمک بکەین
کەیسکەمان گەراوە

ئەی نەشتمانی هەواسراو بە دیواری قا
ئەی تەپی ئاگری ڕوو لە کەتایی
هیچ کەس لە ئابردوومانا
شووشەیەک لە خوێن و میزی موبارەکی
نەیاوە بەم ووڵاتە غەرق بووەی خوێنا
لەوەتەی ئەم جبە کاغەزیەە هەیە
کەس هیچ نەژە
پاڵتە یا کاوەکی پە نەیاوی
ئەی نیشتمانی وەک "هەڵانەی پاییز" تەکشکاو
وەک درەخت لە شوێنی خەمانا هەڵکەنراوین
لە یادگاری و ئومێدەکانمان
کەچ پە کراوین
چاومان لە دەنگمان ئەترسە
حوکمدارەکان خودان
خوێنی شین بە دەماریانە ئەگەڕێ
و
ئەمش نەوەی خزمەتکارین
دەر و دراوسێ ناماناسن
هیچ خەڵک میوانماریمان ناکا
گەر ستەمکارێک نەشت
ئەمانەن بە ستەمکارەکی تر
کەچەری بەندرەکانی ماندوو بوونین
کەس ئەمەی ناوە
لەم شار بە شارەکی تر
نە مەلائیکەت ، نە شەیتان
کەس ئەمەی ناوە
لەو شارانەی ئاسایش بەتە "یش سپی" ئەدەب
کەس نامانخوێنەتەوە
وەک مشکی ناو قەفەس
چووینەتە ناو یەک
هیچ بەندەر...هیچ مەیخانەیەک
قبوڵمان ناکا
هەرچیەک ئەنووسین

بە دەی سولطان نیە
لە دەروەی زەمان و شوێن
لە سەفەراین
بە پارە و بە جانتا
لە سەفەراین
ئەمە لە سەفەراین کە :
وەچەکانمان..ناوومان..ئینتیمامان وون کردوە
هەست کردنمان بە ئارامی وون کردوە
دەور و پشتمان نامانناسن
ئەی نیشتمان
هەموو چەلەکێیک هەلانەی هەیە
جگە لەو چەلەکانەی
پیشەیان "ئازادی" یە
چونکە ئەوان
لە دەروەی ووڵات ئەمرن